

4. «Πρέπει να κάνουμε **λάθη**, Τρύφωνα, γιατί έτσι μαθαίνουμε» είπε η κυρία Καλλιόπη.

► Βάλτε το **X** στο κουτάκι που δείχνει τι είναι η χρωματισμένη λέξη:

ουσιαστικό	☐	επίθετο	☐	
αρσενικό	☐	θηλυκό	☐	ουδέτερο ☐
ενικός αριθμός	☐	πληθυντικός αριθμός	☐	
ονομαστική	☐	γενική	☐	αιτιατική ☐

► Παρατηρήστε στον παρακάτω πίνακα πώς κλίνονται τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -ος:

Ενικός Αριθμός

Ονομ.	το λά θος	το μέγ εθος
Γεν.	του λά θους	του μεγέ θους
Αιτ.	το λά θος	το μέγ εθος
Κλητ.	λά θος	μέγ εθος

Πληθυντικός Αριθμός

Ονομ.	τα λά θη	τα μεγέ θη
Γεν.	των λα θών	των μεγε θών
Αιτ.	τα λά θη	τα μεγέ θη
Κλητ.	λά θη	μεγέ θη

► Συμπληρώστε τα κενά βάζοντας τα ουδέτερα ουσιαστικά που είναι στην παρένθεση στην κατάλληλη πτώση και στον κατάλληλο αριθμό. Έτσι θα διαβάσετε για το μεγάλο ταξίδι του Τρύφωνα!

Ο Τρύφοντας, ο παπαγάλος, μια μέρα αποφάσισε να αφήσει την κυρία Καλλιόπη και να επιστρέψει στην Αφρική στο (μέρος) όπου γεννήθηκε. Η άκρη (το ράμφος) του ακούμπησε (το ράμφος) του καναρινιού και έτσι αποχαιρετίστηκαν. Ετοίμασε τα πράγματά του και ξεκίνησε για το μεγάλο ταξίδι. Πέταξε πάνω από (έδαφος) που δεν είχε ξαναδεί και είδε (μέρος) που του έκαναν μεγάλη εντύπωση. Πέρασε πάνω από τα νησιά (το Αιγαίο Πέλαγος) αλλά και από άλλα μικρότερα (πέλαγος). Τα (όρος) που συνάντησε τον δυσκόλεψαν λίγο αλλά τελικά τα κατάφερε. Όταν αντίκρισε την πυκνή βλάστηση των τροπικών (δάσος) της Αφρικής, κατάλαβε πια ότι βρισκόταν πολύ κοντά στον προορισμό του.

5. «Η κυρία Καλλιόπη **πετάει** μια μεγάλη πατάτα μέσα στην κατσαρόλα με το νερό». «Ο Τρύφωνας **πετάει** πάνω στην κερασιά και βολεύεται σ' ένα κλαδί».

Ποια είναι η σημασία του ρήματος *πετάω/πετώ* στην πρώτη πρόταση και ποια στη δεύτερη;

Το ρήμα *πετάω/πετώ* χρησιμοποιείται με μεταφορική σημασία μόνο του ή μέσα σε φράσεις.

Αντιστοιχίστε τις φράσεις με τις σημασίες τους.

Η Αλεξάνδρα πετάει στα σύννεφα .	☐	☐	Ψήλωσε.
Άργησες! Πάει, πέταξε το πουλάκι!	☐	☐	Είναι χαρούμενη.
Ο Μάριος πετάει στο μάθημα της Γλώσσας.	☐	☐	Χάθηκε η ευκαιρία.
Όταν ήταν έξι χρονών η Αλεξάνδρα, πέταξε απότομα μπόι .	☐	☐	Πήγε.
Είχα αργήσει στο μάθημα και με πέταξε ο πατέρας μου με το αυτοκίνητο.	☐	☐	Έβγαλε καινούριους βλαστούς.
Η αμυγδαλιά πέταξε μπουμπούκια.	☐	☐	Τα καταφέρνει πολύ καλά.

6. Συμπληρώστε τα γράμματα που λείπουν για να διαβάσετε σωστά το διάλογο του Τρύφωνα με την κυρία Καλλιόπη. Τονίστε όπου χρειάζεται.

— Και γιατί μου 'βγαλες το λάδ__ μ' όλ' αυτά τα λάθ__;

— Εσ__ δε μου είφες φως φρέφ__ να κάνω λάθ__ για να μάθω; Ε; Δε μου το είφες; λέει ο Τρύφωνας. Πετά__ τώρα πάνω στην κερασιά και βολεύετ__ σ' ένα κλαδί. φαραάξενα φουλιά αυτοί οι άνθρωφ__ μονολογεί. Πρ__τα σου μαθ__νουν κάτι και μόλις εσ__ το μάθ__ς καλά σε μαλ__νουν κι αφοφάνω.

7. Ο Τρύφωνας **είπε** ότι η λέξη λαγός τονίζεται στο **ξι**.
— Μα πού το **είδες** το **ξι** στη λέξη λαγός, ευλογημένο πουλί; τον **μάλωσε** η κυρία Καλλιόπη πολύ θυμωμένη.

- ▶ Σε ποιο χρόνο βρίσκονται τα ρήματα που είναι γραμμένα με έντονα γράμματα;
- ▶ Γράψτε τα ρήματα στον Ενεστώτα:

Τι παρατηρείτε; Ο Ενεστώτας του ρήματος «μάλωσα» είναι «μαλώνω», ενώ ο Ενεστώτας του ρήματος «είπα» είναι «λέω» και ο Ενεστώτας του ρήματος «είδα» είναι «βλέπω». Τα ρήματα αυτά που σχηματίζονται με περιέργο τρόπο στον Ενεστώτα και στον Αόριστο λέγονται **ανώμαλα ρήματα**.

- ▶ Ανακαλύψτε και άλλα τέτοια ρήματα συμπληρώνοντας τα κενά στο παρακάτω κείμενο με τα ρήματα που είναι στην παρένθεση στον αόριστο και στον κατάλληλο τύπο.

Ο Μάριος και η Αλεξάνδρα (μπαίνω) στο σπίτι της κυρίας Καλλιόπης και (βρίσκω) τον Τρύφωνα μέσα σε ένα ντουλάπι της κουζίνας.

— Τι κάνεις εκεί μέσα Τρύφωνα; (Βγαίνω) έξω και (κατεβαίνω) γρήγορα κάτω. Πάνω στο τραπέζι σε περιμένει μια έκπληξη.

Ο Τρύφωνας (βλέπω) το γαλακτομπούρεκο και (λέει) ότι θέλει να το (τρώω) όλο.

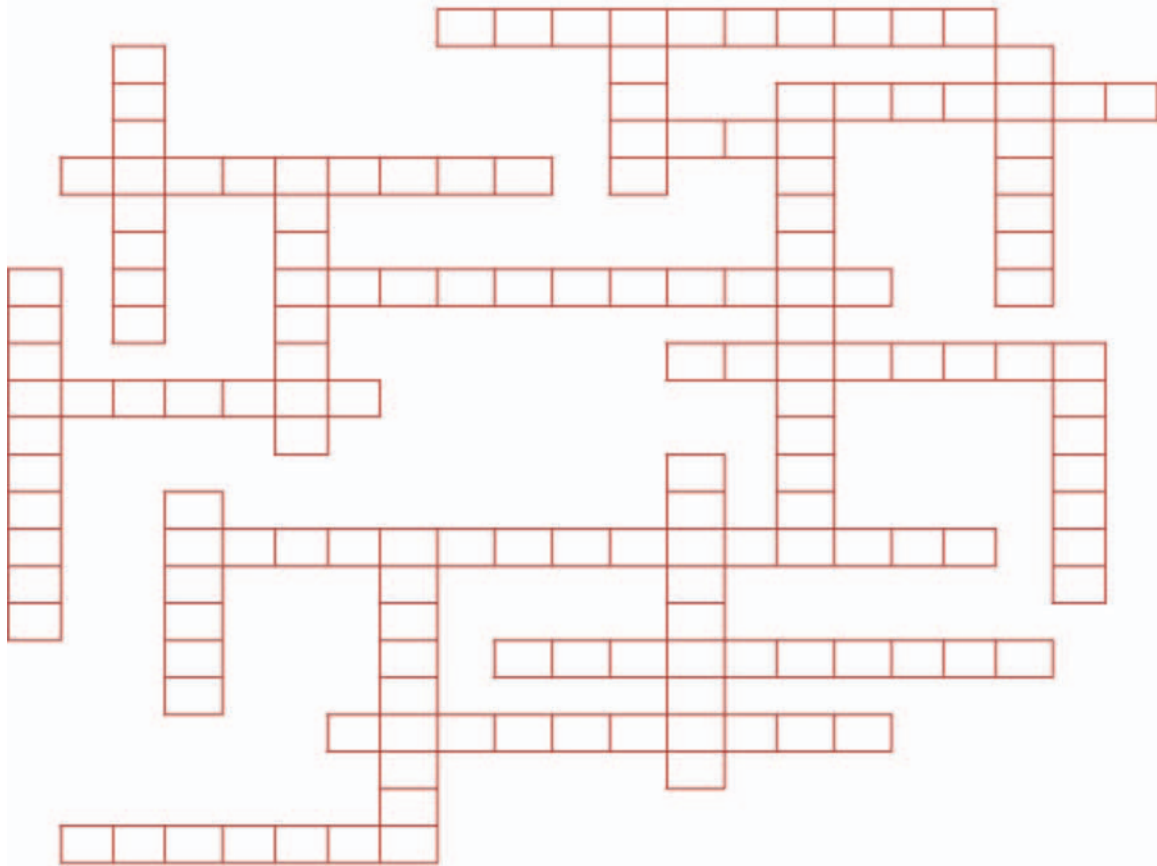
Ο Τρύφωνας, αφού (τρώω) όλο το γλυκό και (πίνω) και μια πορτοκαλάδα, (λέω) στα παιδιά:

— Σας παρακαλώ πολύ, μην (λέω) τίποτα στην κ. Καλλιόπη γιατί δε θα με αφήσει να (πηγαίνω) στο πάρτι γενεθλίων του καναρινιού!

— Εντάξει, του (λέω) τα παιδιά. (πλένω) το πιάτο, (παίρνω) μαζί τους το μπουκάλι της πορτοκαλάδας και (φεύγω) χαμογελώντας από το σπίτι.

Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική
	Αόριστος	
είδα	(να) δω	–
είδες	(να) δεις	δες
είδα	(να) δει	–
είδαμε	(να) δούμε	–
είδατε	(να) δείτε	δείτε
είδαν	(να) δουν(ε)	–

Βάλτε τις παρακάτω λέξεις στο σταυρόλεξο. Οι λέξεις είναι χωρισμένες ανάλογα με τον αριθμό των γραμμάτων τους.

Αριθμός γραμμάτων	Λέξεις
4	λάθη
5	μυαλό
6	οπαδός
7	δεξίωση, ένοικος, κωμικός, σειρήνα, σύμφωνο
8	εξαίρεση, φεγγίτης, έκτακτος
9	αξιοθέατα, αυτόγραφο, διάλειμμα
10	συνέντευξη, γραμματική, αριθμητική, μαγείρισσα
11	ανεξαρτησία
13	δημοσιογράφος
15	πολλαπλασιασμός

Για να δω τι έμαθα...		Σημειώνω ένα ✓ στο αντίστοιχο κουτάκι	
Σ' αυτή την ενότητα έμαθα:	Χρειάζομαι ακόμα βοήθεια	Μπορώ μόνος μου	Μπορώ να βοηθήσω το συμμαθητή μου
Να συνεχίζω μια ιστορία όταν γνωρίζω την αρχή της.			
Να μετατρέπω μια εικονογραφημένη ιστορία σε κείμενο.			
Να χρησιμοποιώ τα επιφωνήματα.			
Να ξεχωρίζω τα διαφορετικά είδη ομοιοκαταληξίας.			
Να κλίνω τα ουδέτερα ουσιαστικά σε -ος.			
Να κλίνω τα ανώμαλα ρήματα στον Αόριστο			
Να φτιάχνω μια εικονογραφημένη ιστορία.			
Να περιγράφω το αγαπημένο μου ζώο.			
Να γράφω τους ήχους με γράμματα.			

Η Ραλλού σάς προτείνει.

- Argilli Marcello, *Πολύχρωμα παραμύθια*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1988.
- Έλιοτ Τ.Σ., *Το εγχειρίδιο πρακτικής γατικής του γερο-Πόσουμ*, εκδ. Άγρα, Αθήνα, 2000, μετάφραση Παυλίνα Παμπούδη - Γιάννης Ζέρβας.
- Καλιότσος Παντελής, *Πατέρας και γιος*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1987.
- Κλιάφα Μαρία - Βαλάση Ζωή, *Ας παίξουμε πάλι*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1988.
- Κωσταλλά Άννα, *Τρύπωνας ο φαφαγάλος*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2001.
- Πικρός Πέτρος, *Καραγκιόζης και Μίκι Μάους*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1987.
- Ροντάρι Τζιάνι, *Φλυαρίες ανάμεσα στον ουρανό και τη γη*, εκδ. Τεκμήριο, Αθήνα, 1986.
- Σακελλαρίου Χάρης, *Βατραχομουμαχία*, εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα, 1987.
- Σπαθάρης Ευγένιος και Σωτήρης, *Ο Καραγκιόζης των Σπαθάρηδων*, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 1979.
- Τριβιζάς Ευγένιος, *Το όνειρο του Σκιάχτρου*, εκδ. Εστία, Αθήνα, 1984.
- Χορτιάτη Θέτη, *Παιχνιδόλεξα*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2002.

Ανθολόγιο: **Αίσωπος**, «Λιοντάρι και αγριόχοιρος»
Αποστολίδης Τάσος, «Το λιοντάρι και το αγριογούρουνο»

12

Ενότητα

Χαίρε, ω χαίρε, Ελευθεριά!

Σ' αυτή την ενότητα:

Θα θαυμάσουμε τον ηρωισμό των αγωνιστών της ελληνικής επανάστασης του 1821 μέσα από δημοτικά τραγούδια, απομνημονεύματα ηρώων και άλλα κείμενα.

**Σε γνωρίζω από την κόψη
του σπαθιού την τρομερή,
σε γνωρίζω από την όψη,
που με βία μετράει τη γη.**

**Απ' τα κόκκαλα βγαλμένη
των Ελλήνων τα ιερά,
και σαν πρώτα ανδρειωμένη,
χαίρε, ω χαίρε, Ελευθεριά!**

**Εκεί μέσα εκατοικούσες,
πικραμένη, εντροπαλή,
κι ένα στόμα ακαρτερούσες,
«έλα πάλι», να σου πει.**

**Άργειε νάλθει εκείνη η μέρα,
κι ήταν όλα σιωπηλά,
γιατί τα 'σκιαζε η φοβέρα
και τα πλάκωνε η σκλαβιά.**

Ύμνος εις την Ελευθερίαν

Διονύσιος Σολωμός

Μελοποίηση: Νικόλαος Μάντζαρος

Η Ελλάς ευγνωμονούσα, Θ. Βρυζάκη, Εθνική Πινακοθήκη Μίρκα Παλιούρα, Το Λεύκωμα του '21, Διεύθυνση έκδοσης - παραγωγής: ΙΔΡΥΜΑ ΤΥΠΟΥ Α.Ε, 1996

Έτσι σώθηκε το έθνος

Το ελληνικό γένος, αν σώθηκε ως τα σήμερα, αν επέζησε ύστερα από τόσους εκτρούς, ύστερα από τόσους αιώνες κακομοιριά, σκλαβιά και πείνα, το χρωστάει όχι στη λογική. Το χρωστάει στο θάμα. Στην ακοίμητη σπίθα που καίει μέσα στα σωθικά της Ελλάδας. Θυμηθείτε το '21.

Ευλογημένη η σπίθα αυτή, που αψηφάει* τις φρόνιμες συμβουλές της λογικής κι όταν φτάσει το Γένος στα χείλια του γκρεμού, βάζει φωτιά σε ολόκληρη την ψυχή και φέρνει το θάμα.

Στα θάματα χρωστάει η Ελλάδα τη ζωή της.

Πατρίδα! πατρίδα! αναστενάζει ο Μακρυγιάννης, μόνο ο Θεός σε κυβερνάει και σε διατηρεί ακόμη. Αλήθεια μόνο ο Θεός, μόνο η σπίθα τη στιγμή που κινυνεύει σε μια γωνιά της Ελλάδας να σβήσει, πετιέται σε μίαν άλλη και γίνεται πυρκαγιά...

Αυτό 'ναι το μυστικό της Ελλάδας. Σαν το παραμυθένιο πουλί καίγεται, γίνεται στάχτη κι από τη στάχτη ξεπετιέται ανανιωμένη. Δε θα πεθάνει λοιπόν ποτέ η ράτσα ετούτη; Όχι!

*Καζαντζάκης Νίκος, Ο Καπετάν Μιχάλης
Αριστοτέλης Χρ. Κωστόπουλος, Βικτωρία Κωτουλοπούλου-Κωστοπούλου, Το θαύμα του 1821,
εκδ. Μαλλιάρης-Παιδεία Α.Ε., Θεσσαλονίκη, 1991*

*Μίρκα Παλιούρα, Το Λεύκωμα του '21,
Διεύθυνση έκδοσης - παραγωγής: ΙΔΡΥΜΑ ΤΥΠΟΥ Α.Ε., 1996*

- Σύμφωνα με το συγγραφέα, αν η Ελλάδα κατάφερε να κρατηθεί ζωντανή ύστερα από τόσους αιώνες σκλαβιάς «το χρωστάει στο θάμα». Πώς καταλαβαίνετε εσείς αυτή τη φράση;

- Γιατί ο αγώνας των Ελλήνων το '21 ξεπερνούσε τη λογική;
- Βρείτε κι άλλα παραδείγματα από την ελληνική ιστορία που δείχνουν ότι οι Έλληνες κατάφεραν αυτό, που σύμφωνα με τη λογική, ήταν ακατόρθωτο.
- Ο Μακρυγιάννης ήταν από τους ήρωες της ελληνικής επανάστασης. Ποια δύναμη, κατά τη γνώμη του, έκανε την πατρίδα να επιβιώσει στις δύσκολες στιγμές της ιστορίας της; Βρείτε πληροφορίες γι' αυτόν τον ήρωα.

* αψηφώ: δεν υπολογίζω, δε λογαριάζω

Εμείς δεν προσκυνούμε

Ο Ιμπραήμ έστειλε τον Κεχαγιά με χίλιους στρατιώτες με τσεκούρια και με άρματα στη Μεσσηνία να βάλουν φωτιά και τσεκούρι. Όσα δεν καίγονταν θα τα έκοβαν, ελαιώνες, συκιές, μουριές...

Στον Κεχαγιά έδωσε και μια διαταγή για τους Μεσσήνιους να προσκυνήσουν, ειμή* να αρχίσει το έργο του.

Κολοκοτρώνης, Κ. Krazeisen, 1828
Μίρκα Παλιούρα, Το Λεύκωμα του '21
Διεύθυνση έκδοσης - παραγωγής:
ΙΔΡΥΜΑ ΤΥΠΟΥ Α.Ε., 1996

Διαβάζοντας τη διαταγή, που ήταν πολύ αυστηρή, του αποκρίθηκε από μέρους του λαού της Μεσσηνίας:

«Αυτό που μας φοβερίζεις, να μας κάψεις και να μας κόψεις τα καρποφόρα δέντρα μας, δεν είναι έργο της πολεμικής γιατί τα άψυχα δέντρα δεν εναντιώνονται σε κανένα. Το δίκαιο του πολέμου είναι να πολεμάει κανείς με τους ανθρώπους και όχι με τα άψυχα δέντρα.

Όχι τα κλαριά να μας κόψεις, όχι τα δέντρα, όχι τα σπίτια που μας έκαψες, μόνο πέτρα απάνω στην πέτρα να μη μείνει, εμείς δεν προσκυνούμε. Γιατί τα δέντρα μας, αν τα κόψεις και τα κάψεις, τη γη δεν μπορείς να τη σκώσεις. Και η ίδια η γη, που τα έθρεψε, αυτή η ίδια γη μένει δική μας και τα μετακάνει.

Μόνο ένας Έλληνας να μείνει πάντα θα πολεμούμε. Και μην ελπίζεις πως τη γη μας θα την κάμεις δική σου. Βγάλ' το από το νου σου».

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Απομνημονεύματα
Τερτσέτης Γεώργιος,
Αριστοτέλης Χρ. Κωστόπουλος, Βικτωρία Κωτουλοπούλου-Κωστοπούλου, Το θαύμα του 1821,
εκδ. Μαλλιάρης-Παιδεία Α.Ε., Θεσσαλονίκη, 1991

▶ Τι ζήτησε ο Ιμπραήμ από τους Μεσσήνιους;

▶ Ποιος αποκρίθηκε για λογαριασμό τους; Από πού το καταλαβαίνετε;

▶ Τι σας εντυπωσίασε περισσότερο στην απάντησή του;

* ειμή: αλλιώς

Ο τρελός μπουρλοτιέρης

Τέλη Σεπτεμβρίου του 1826 ο ελληνικός στόλος βρέθηκε ξαφνικά μέσα στο στενό της Μυτιλήνης μ' ενάντιο άνεμο κυκλωμένος από τον τουρκικό στόλο και κινδύνευε. Ο Μιαούλης σήμανε υποχώρηση με γεμάτα τα πανιά.

Ο Υδραίος όμως Γεώργιος Πολίτης με το μπουρλότο του ούτε πανιά άνοιξε ούτε να υποχωρήσει έδειξε σκοπό. Μα ούτε και το ναύαρχό του θέλησε ν' ακούσει, που του έστειλε βάρκες να τον ρυμουλκάρουν. Στάθηκε αντιμέτωπος και προκαλούσε τον εχθρό. Κι εκείνος, βλέποντας ένα μονάχο παλιοκάραβο να του αντιστέκεται, μάνισε, δαιμονίστηκε. Έβαλε στη μέση τον Πολίτη και για κάμποση ώρα κανονιοβολώντας τον δεν μπόρεσε μήτε να τον κάψει μήτε να τον βουλιάξει!

Τότε έστειλε είκοσι βάρκες να πιάσουν με ρεσάλτο (έφοδο) το υδραϊκό καράβι. Πηδάει αμέσως και ο Πολίτης στη δική του βάρκα, που είχε ένα κανόνι, πέφτει τυφλά μέσα στις τούρκικες κι αρχίζει με φιλή και με χοντρή φωτιά έναν πόλεμο τρελό και τις αναγκάζει όλες να σκορπίσουν! Ύστερα ανεβαίνει πάλι στο καράβι του, απλώνει όλα τα πανιά και ορθός στην πρύμνη, φοβεριζοντας με τη μαχαίρα και με τη φωνή του, περνάει ανάμεσα από τα τούρκικα, που τον κοιτάζουν και απορούν!

Σπύρος Τρικούπης, *Ιστορία της Ελλ. Επανάστασης*
Αριστοτέλης Χρ. Κωστόπουλος,
Βικτωρία Κωτουλοπούλου-Κωστοπούλου,
Το θαύμα του 1821,
εκδ. Μαλλιάρης-Παιδεία Α.Ε., Θεσσαλονίκη, 1991

*Η πυρπόληση της τουρκικής ναυαρχίδας από τον Κανάρη,
Νίκος Λύτρας, Πίνακοθήκη Αβέρωφ.
Μίρκα Παλιούρα, Το Λεύκωμα του '21,
Διεύθυνση έκδοσης - παραγωγής: ΙΔΡΥΜΑ ΤΥΠΟΥ Α.Ε, 1996*

- Τι ανάγκασε το ναύαρχο Μιαούλη να σημάνει υποχώρηση;

- Τι αποφάσισε να κάνει ο Υδραίος Γεώργιος Πολίτης και ποια ήταν η αντίδραση του εχθρού;

- Γιατί ο Γεώργιος Πολίτης χαρακτηρίζεται ως ο τρελός μπουρλοτιέρης;

- Βρείτε πληροφορίες για τη συμβολή των ελληνικών νησιών στον αγώνα του '21.

Του Διάκου

(Αναφέρεται στη μάχη της Αλαμάνας και το μαρτυρικό θάνατο του Αθανάσιου Διάκου)

Πολλή μαυρίλα πλάκωσε, μαύρη σαν καλιακούδα* ...

Ομέρ Βρυώνης έρχεται με δεκαοχτώ χιλιάδες.

Ο Διάκος σαν τ' αγρίκησε*, πολύ του κακοφάνη.

— Καρδιά, παιδιά μου, φώναξε. Παιδιά, μη φοβηθείτε
σταθείτ' αντρεία σαν Έλληνες και σα Γραικοί σταθείτε...

Τρία γιουρούσια έκαμαν, τα τρία αράδα αράδα.

Έμεινε ο Διάκος στη φωτιά με δεκαοχτώ λεβέντες,
τρεις ώρες επολέμαε με δεκαοχτώ χιλιάδες!

Βούλωσαν τα κουμπούρια του κι ανάψαν τα τουφέκια
κι ο Διάκος εξεσπάθωσε και στη φωτιά χιμάει.

Ήξήντα ταμπούρια χάλασε κι εφτά μπουλουκμπασήδες
και το σπαθί του κόπηκε ανάμεσα στη χούφτα
και ζωντανό τον έπιασαν και στον πασά τον πάνε...

Κι ο Ομέρ Βρυώνης μυστικά στο δρόμο τον ρωτούσε:

— Γίνεσαι Τούρκος, Διάκο μου, την πίστη σου ν' αλλάξεις;

Κι εκείνος αποκρίθηκε και στρίβει το μουστάκι:

— Εγώ Γραικός γεννήθηκα, Γραικός θε να πεθάνω!

Ψηφιδωτό Ελ. Βοΐλα,
Αριστοτέλης Χρ. Κωστόπουλος,
Βικτωρία Κωτουλοπούλου-
Κωστοπούλου,
Το θαύμα του 1821,
εκδ. Μαλλιάρης-Παιδεία Α.Ε.,
Θεσσαλονίκη, 1991

Δημοτικό

Πολίτης Νίκος, Εκλογαί από τα τραγούδια
του ελληνικού λαού, εκδ. Ε.Γ.Βαγιονάκη, Αθήνα, 1978

- Το παραπάνω κείμενο είναι ένα δημοτικό τραγούδι. Τι γνωρίζετε για τα δημοτικά τραγούδια;
- Σε ποιον ήρωα αναφέρεται αυτό το δημοτικό τραγούδι;
- Σε ποια σημεία του δημοτικού τραγουδιού φαίνεται ο ηρωισμός του Αθανάσιου Διάκου; Ποια φράση του σας εντυπωσίασε;

* καλιακούδα: μαύρο πουλί που μοιάζει με κοράκι

* αγρίκησε: αντιλήφτηκε, άκουσε

* μπουλουκμπασής: Τούρκος αρχηγός μικρού στρατιωτικού σώματος

- Γνωρίζετε άλλους ήρωες της ελληνικής επανάστασης; Ποιον ήρωα ή ποια ηρώίδα θαυμάζετε περισσότερο; Μιλήστε γι' αυτούς στην τάξη. Βρείτε φωτογραφίες τους και φτιάξτε μια αφίσα-αφιέρωμα με αυτούς τους ήρωες που θα το χρησιμοποιήσετε στο στολισμό της τάξης σας για τη γιορτή της 25^{ης} Μαρτίου.

- Γνωρίζετε κάποιον ήρωα που αγωνίστηκε στην περιοχή σας; Βρείτε πληροφορίες και αφιερώστε ένα μέρος της σχολικής γιορτής σ' αυτόν τον ήρωα.

Μίρκα Παλιούρα, *Το Λεύκωμα του '21*, Διεύθυνση έκδοσης - παραγωγής: ΙΔΡΥΜΑ ΤΥΠΟΥ Α.Ε, 1996

Κατάλογος των αγωνιστών

Αναγνωσταράς	Μαυρομηγάλης Ηλίας
Ανδρούτσος	Μαυρομηγάλης Κυριακούλης
Ανδρούτσος Οδυσσεύς	Μαυρομηγάλης Πετρόμπεης
Αστιγές	Μεταξάς Ανδρέας
Βέικος Λάμπρος	Μισούλης Ανδρέας
Βλαχόπουλος Αλέξιος	Μπότσαρης Μάρκος
Βύρων Λόρδος	Μπότσαρης Νότης
Γερμανός, Παλαιών Πατρών	Μπουμπουλίνα Λατκαρίνα
Γιατράκος Παναγιώτης	Νικηταράς ή Νικήτας Σταματελόπουλος
Γκέρτσον Γώμας	Νικόδημος Κωνσταντίνος
Γιούρας Ιωάννης	Οικονόμου Αντώνιος
Γρίβας Θεόδωρος	Ολύμπιος Γεώργιος
Δεληγιάννης Κανέλλος	Πανουργιάς
Διάκος Αθανάσιος	Παπανικολής Δημήτριος
Δράκος Γεώργιος	Παπάς Εμμανουήλ
Δουβουνιώτης Ιωάννης	Παπαθέσσα ή Δικαίος Γρηγόριος
Ζαΐμης Ανδρέας	Περαβίβης Χριστόφορος
Ιωσήφ Ρογών	Πετμεζιάς Αναγνώστης
Κανάρης Κωνσταντίνος	Πλαπούτας Δημήτριος
Καποδίστριας Ιωάννης	Ραζαρόπουλος Αθανάσιος
Καραϊσκάκης Γεώργιος	Ρήγας Φεραίος ή Βελεστινλής
Καρπεντιώτης Αθανάσιος	Σανταρούλα
Καψάλης Χρήστος	Σαχτούρης Γεώργιος
Κολοκοτρώνης Θεόδωρος	Σισίνης Γεώργιος
Κουντουριώτης Γεώργιος	Στάμιος Ιωάννης
Κουντουριώτης Λάζαρος	Στοργιάρης Νικόλαος
Κριεζής Αντώνιος	Τζαβέλλας Κίτσος
Κριεζιώτης Νικόλαος	Τομαζής Ιακώβος
Κωλέτης Ιωάννης	Τσιώρης
Λογοθέτης Λυκούργος	Υψηλάντης Αλέξανδρος
Λόντος Ανδρέας	Υψηλάντης Δημήτριος
Μακρής Δημήτριος	Φαβίερς Καρόλος
Μακρυγιάννης Ιωάννης	Φιλική Εταιρεία (μέλη)
Μαυρογένους Μαντώ	Φωτήλας Ασπυράκης
Μαυροοδάτος Αλέξανδρος	Φωτομάρας Χρήστος
Μαυρομηγάλης Γεώργιος	

Η Ραλλού σάς προτείνει.

- Γκιώνας Νικόλαος - Ραπτοπούλου Σοφία, *Το Μεγάλο '21*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2003.
- Μακρυγιάννης Ιωάννης, *Απομνημονεύματα*, εκδ. ΙΔΡΥΜΑ ΤΥΠΟΥ Α.Ε., Αθήνα, 1995.
- Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμοι ΙΑ' και ΙΒ', Αθήνα, 1975.
- Πολίτης Νίκος, *Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού*, εκδ. Ε.Γ. Βαγιονάκη, Αθήνα, 1978.
- Σβορώνος Νικόλαος, *Επισκόπηση της ελληνικής ιστορίας*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα, 1978.
- Τερτσέτης Γεώργιος, *Άπαντα - Κολοκοτρώνη απομνημονεύματα*, εκδ. Χρ. Γιοβάνη, Αθήνα, 1967.

Ανθολόγιο: Βελεστινλής Ρήγας, «Θούριος»
Σολωμός Διονύσιος, «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι»